

ПОКАЗНИКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ на 2025–2026 роки

Загальна частина

Складна макрофінансова ситуація, що склалася внаслідок триваючої агресії російської федерації проти України, високий ступінь невизначеності та обмежень у різних сферах економіки створюють нові виклики, які потребують часто оперативного реагування та швидких трансформацій. Але такі виклики для успішного їх подолання у довго- та середньостроковій перспективі вимагають формування стратегічного бачення щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки, відновлення та розвитку країни, визначення курсу подальшого реформування державної політики у різних сферах економіки.

Стратегічні документи держави з економічного та соціального розвитку, прийняті до повномасштабного вторгнення, потребують суттєвого перегляду та актуалізації відповідно до вимог сьогодення. Нові стратегічні документи, які мають визначити напрями зміцнення та перебудови економіки під час війни, а також концепцію післявоєнної моделі України, наразі перебувають на етапі формування. Отже, під час формування цілей державної політики та бюджетних показників на середньострокову перспективу стратегічними орієнтирами слугували документи:

щорічне послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України (виступ Президента у парламенті 28.12.2022);

Цілі сталого розвитку на період до 2030 року, визначені Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019;

План України в рамках програм підтримки Європейського Союзу «Український фонд» на 2024–2027 роки;

Формула миру, представлена Президентом України;

Українська доктрина;

Державні стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року.

У середньостроковій перспективі ресурси держави передусім буде спрямовано на посилення обороноздатності, відновлення територіальної цілісності України, а також відбудову регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України.

Відновлення об'єктів критичної та соціальної інфраструктури, об'єктів житлового та громадського призначення, пошкоджених / зруйнованих внаслідок збройної агресії проти України, є однією з головних умов стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів та активізації діяльності всіх суб'єктів господарювання.

Бюджетну політику буде спрямовано на забезпечення фінансової стабільності та боргової стійкості, посилення довіри суспільства до держави. Зокрема, вживатимуться заходи щодо:

підвищення ефективності та результативності бюджетних витрат, зокрема шляхом проведення оглядів витрат у різних сферах діяльності розпорядників коштів державного бюджету, які передбачають перегляд підходів до реалізації державної політики та удосконалення механізмів використання бюджетних коштів;

зменшення рівня дефіциту державного бюджету, що зазнав суттєвого збільшення у 2022 і 2023 роках, як захід фінансового забезпечення протистояння збройній агресії російської федерації проти України;

зменшення корупційних ризиків шляхом посилення прозорості у використанні бюджетних коштів.

Показники державного бюджету на 2025–2026 роки

млн грн

Найменування показника	2025 рік (план)	2026 рік (план)
Доходи (з міжбюджетними трансфертами)	1 953 105,4	2 198 688,3
Загальний фонд	1 787 533,5	2 019 923,6
Спеціальний фонд	165 571,8	178 764,7
Повернення кредитів	18 174,8	14 099,8
Загальний фонд	17 904,8	13 824,0
Спеціальний фонд	270,0	275,8
Дефіцит "+" / профіцит "-"	1 068 894,8	771 127,9
Загальний фонд	984 000,0	710 743,0
Спеціальний фонд	84 894,8	60 384,9
Разом по розділу I	3 040 175,0	2 983 916,0
Видатки	2 995 840,9	2 955 592,7
Загальний фонд	2 769 792,2	2 725 874,1
Спеціальний фонд	226 048,7	229 718,6
Надання кредитів	44 334,1	28 323,3
Загальний фонд	19 646,1	18 616,4
Спеціальний фонд	24 688,0	9 706,9
Разом по розділу II	3 040 175,0	2 983 916,0

Визначення пріоритетів формування видаткової частини бюджету на наступний рік та середньострокову перспективу має ґрунтуватись на стратегічному баченні політик у відповідних галузях і сферах, сформованому з урахуванням загальнодержавної моделі післявоєнної відбудови та розвитку економіки України.

Основні прогностні макропоказники економічного і соціального розвитку України

Подальший економічний розвиток України залежить від тривалості та перебігу активної фази військових дій. Як свідчить економічна динаміка 2022–2023 років, зниження рівня безпекових ризиків і загроз значно поліпшує ділові та споживчі очікування, поживляє економічну активність. Завдяки військовим успіхам українських захисників і захисниць значне зниження безпекових ризиків очікується з другої половини 2024 року, що позитивно позначиться на показниках економічного та соціального розвитку України на 2025–2026 роки.

Основні прогностні макропоказники економічного і соціального розвитку України та окремі припущення на 2023–2026 роки

Назва	2022 р.	2023 р.		2024 р.	2025 р.	2026 р.
	Звіт	Станом на 29.10.2022 (II читання бюджету)	Очікуване Мінекономіки (станом на 15.06.2023)	Прогноз Мінекономіки (станом на 15.06.2023)		
Валовий внутрішній продукт:						
номінальний, млрд грн	5 191,0	6 279,3	6 370,1	7 824,8	9 209,4	10 654,0
реальна зміна, відсотків, р/р	-29,1	3,2	2,8	5,0	7,0	7,5
Індекс споживчих цін:						
у середньому до попереднього року, відсотків, р/р	120,2	128,4	116,0	113,8	109,8	106,2
грудень до грудня попереднього року, відсотків, р/р	126,6	128,0	114,7	110,8	107,0	105,8
Індекс цін виробників промислової продукції:						
грудень до грудня попереднього року, відсотків, р/р	138,2*	132,2	119,4	112,5	108,6	107,1
Середньомісячна заробітна плата працівників, бруто, номінальна, грн	14 847	18 261	18 118	21 852	25 645	29 625
Рівень безробіття населення у віці 15–70 років за методологією МОП, відсотків до робочої сили відповідного віку	18,4*	18,7	18,8	13,4	11,5	10,8
Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн доларів США	-25 662	-15 293	-34 130	-24 821	-22 559	-20 063
Експорт товарів та послуг:						
млн доларів США	57 005	61 319	57 585	61 880	69 227	81 072

Назва	2022 р.	2023 р.		2024 р.	2025 р.	2026 р.
	Звіт	Станом на 29.10.2022 (II читання бюджету)	Очікуване Мінекономіки (станом на 15.06.2023)	Прогноз Мінекономіки (станом на 15.06.2023)		
зміна, відсотків, р/р	-30,1	7,2	1,0	7,5	11,9	17,1
Імпорт товарів та послуг:						
млн доларів США	82 667	76 612	91 715	86 701	91 786	101 135
зміна, відсотків, р/р	-1,8	1,0	10,9	-5,5	5,9	10,2

**Оцінка Міністерства економіки України.*

Джерело: Державна служба статистики України, Національний банк України, прогноз Міністерства економіки України.

Зниження рівня невизначеності та допомога провідних країн світу у подоланні наслідків війни сприятимуть насамперед відновленню інвестиційної активності в Україні. Розблокування ключових морських портів значно полегшить логістичні зв'язки, що сприятиме відновленню вітчизняного експорту. Зниження безпекових ризиків у поєднанні з активізацією післявоєнної відбудови країни сприятиме поверненню вимушених мігрантів, що стане також ваговим фактором економічного відновлення у середньостроковій перспективі.

Важливим фактором економічного відновлення у середньостроковій перспективі також стане усвідомлення відсутності необхідності механічної відбудови зруйнованих виробничих комплексів та об'єктів цивільної інфраструктури, переважну більшість з яких збудовано ще в радянські часи, тобто більше ніж 30–50 років тому. Післявоєнне відновлення економіки України має ґрунтуватися на засадах переосмислення парадигми функціонування вітчизняної економіки з урахуванням підходу «зробити краще ніж було», а отже, спрямованих на:

відновлення та розвиток інфраструктури відповідно до найкращих міжнародних стандартів. Це суттєво підвищить ефективність транспортних зв'язків, сприятиме залученню інвестицій і створить основу для подальшого економічного зростання та розвитку в середньостроковій перспективі;

організацію життєвого циклу технологій: розробку, виробництво, продаж та обслуговування нових інноваційних продуктів і послуг в Україні з використанням власних технологій та інфраструктури;

розвиток інновацій та промисловості: заохочення високотехнологічної промисловості та інноваційних технологій, де в Україні є значний потенціал;

розвиток інноваційної інфраструктури малого і середнього бізнесу: створення інноваційних центрів, акселераторів, майданчиків для стартапів та інших форм інкубації технологій, надання фінансової, консалтингової та технічної підтримки, сприяння виникненню та розвитку інноваційних компаній;

розвиток технічної освіти: підготовку кваліфікованих кадрів для інноваційних галузей, надання можливостей для отримання нових знань та практичних навичок.

Зазначений комплекс заходів сприятиме більш інтенсивному відновленню економічного розвитку та, відповідно, приведе до швидкого зростання багатофакторної продуктивності і надолуження на цій основі понесених у зв'язку з військовою агресією російської федерації втрат в умовах посилення активності економічних суб'єктів.

На сьогодні неможливо точно обрахувати обсяги допомоги, кредитів та інвестицій, необхідних для відновлення країни, оскільки внаслідок постійних терористичних атак на об'єкти інфраструктури та виробництва втрати та руйнування щоденно зростають і становлять вже сотні мільярдів доларів США. Зокрема, згідно з матеріалами «Друга швидка оцінка збитків і потреб: лютий 2022 – лютий 2023» (RDNA2) прямі збитки в Україні у перший рік війни сягнули щонайменше понад 135 мільярдів доларів США, а найбільше постраждали сектори житлового будівництва, транспорту, енергетики, торгівлі та промисловості. Проте така оцінка є неостаточною, надалі з отриманням нових даних та у міру деокупації територій України оцінки завданих шкоди та збитків можуть суттєво зрости.

Інвестиційну політику відновлення України буде спрямовано на активне надолуження понесених втрат у тісній співпраці з міжнародними партнерами та донорами. Також буде передбачено заходи, спрямовані на створення сприятливого інвестиційного клімату та стимулювання припливу приватного капіталу у виробництво конкурентоспроможної продукції, інвестиційне забезпечення структурної перебудови економіки.

Оскільки економіка України у довгостроковому періоді не має іншої альтернативи, ніж повноцінна інтеграція у спільний ринок ЄС, Уряд спрямовуватиме зусилля на відновлення економіки України відповідно до розробленого спільно з міжнародними партнерами Плану післявоєнного відновлення, впровадження реформ з покращення умов ведення бізнесу та зменшення регуляторних бар'єрів, подальшого поширення діджиталізації та створення ефективної фінансової та інституційної інфраструктури розвитку бізнесу, розвитку транскордонного співробітництва. У підсумку це спонукатиме українських товаровиробників розробляти та впроваджувати довготривалі стратегії розвитку виробництва з інвестиційно-інноваційним спрямуванням.

Реформи Уряду також буде спрямовано на підтримку малого і середнього підприємництва. Розвиток цієї сфери базуватиметься на пришвидшеному сприйнятті малими та середніми підприємствами змін і їх швидкої адаптації до нових умов функціонування та потреб споживачів, чому сприятиме продовження політики Уряду, спрямованої на створення сприятливого середовища для підприємництва, зокрема шляхом спрощення доступу до фінансів та зменшення витрат бізнесу. Зокрема, Уряд продовжуватиме забезпечувати державну

підтримку малих та середніх підприємств шляхом реалізації програми державної підтримки «Доступні кредити 5-7-9%». Це дозволить малим та середнім підприємствам поступово надолужити втрачений потенціал сектору у забезпеченні стійкого економічного і соціального розвитку України.

На середньостроковий період очікується прискорення економічного зростання з 2,8 відсотка у 2023 році до 7,5 відсотка у 2026 році.

Динаміка номінального та реального ВВП у 2022–2026 роках

Джерело: Державна служба статистики України, прогноз Міністерства економіки України.

Внутрішній попит. В умовах післявоєнного відновлення у середньостроковому періоді внутрішній попит в цілому залишиться ключовим фактором зростання. Обсяги приватного споживання зростатимуть унаслідок подальшого збільшення доходів населення, зокрема за рахунок підвищення державних соціальних стандартів, а також поступового повернення мігрантів в Україну внаслідок зменшення безпекових ризиків.

Розгортання післявоєнного відновлення в різних галузях і регіонах сприятиме активізації ринку зайнятості та скороченню рівня безробіття населення (за методологією МОП) у відсотках до економічно активного населення: з 18,8 відсотка у 2023 році до 10,8 відсотка у 2026 році.

Розвиток електронного урядування в Україні та цифровізація державних послуг дозволять суттєво знизити витрати на їх надання, полегшать доступ до них та підвищать їх якість для споживачів. Це створить умови для розвитку людського капіталу, сприятиме забезпеченню гідних умов оплати праці.

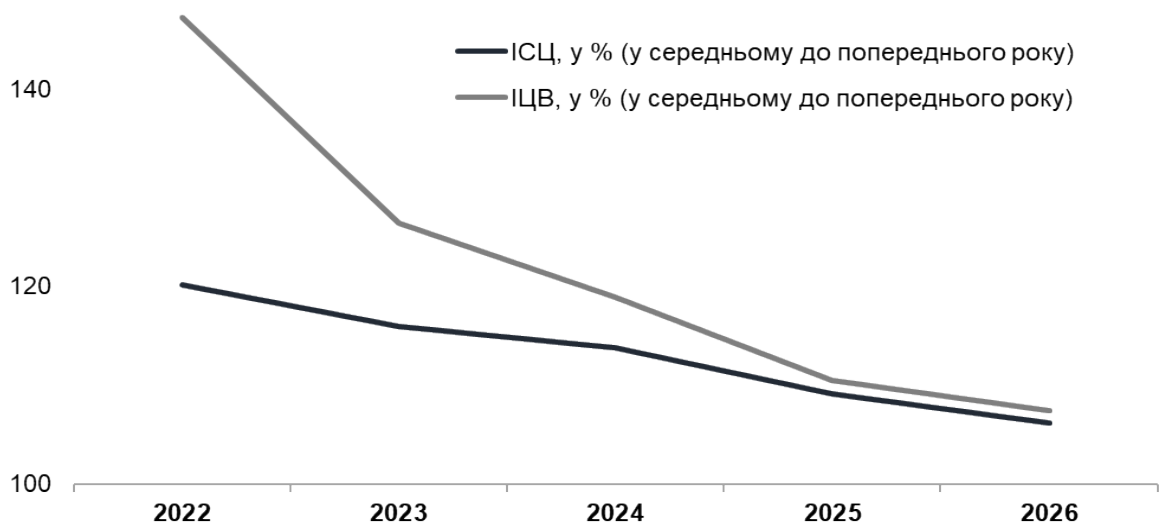
Ціни. На прогностичному горизонті 2025–2026 років темпи зростання споживчих цін на внутрішньому ринку поступово сповільнюватимуться з очікуваним досягненням 5,8 відсотка у розрахунку грудень до грудня у 2026 році.

Уповільнення темпів зростання внутрішніх цін відбуватиметься в умовах відновлення економічної активності та насичення ринку товарами вітчизняного виробництва, створення ефективного конкурентного середовища внаслідок прискорення інтеграції у спільний ринок ЄС, підвищення дієвості та прозорості державної допомоги суб'єктам господарювання, покращення умов для розвитку малого та середнього бізнесу, переходу до інвестиційно-інноваційної моделі економічного розвитку, а також внаслідок виваженої грошово-кредитної політики.

Грошово-кредитна політика Національного банку України у середньостроковому періоді проводитиметься відповідно до положень Стратегії пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування, що дасть змогу мінімізувати ризики для цінової та фінансової стабільності та максимізувати потенціал для сталого економічного відновлення.

Відповідно до положень зазначеної Стратегії збільшення курсової гнучкості відбуватиметься поступово, і на перших етапах пріоритет надаватиметься збереженню курсової стабільності. З огляду на зазначене, у припущеннях прогнозу враховано обмежену девальвацію обмінного курсу гривні до долара США.

Динаміка цінових показників у 2022–2026 роках

Джерело: Державна служба статистики України, прогноз Міністерства економіки України.

Зовнішня торгівля та платіжний баланс. Поряд з післявоєнним відновленням економіки важливою умовою зовнішньої стійкості України буде продовження співпраці з МВФ та іншими міжнародними організаціями й іноземними партнерами, а також виконання Угоди про асоціацію з ЄС, інших угод, їх оновлення та укладення нових. Розблокування морських портів надасть у середньостроковій перспективі можливість повернення українського експорту

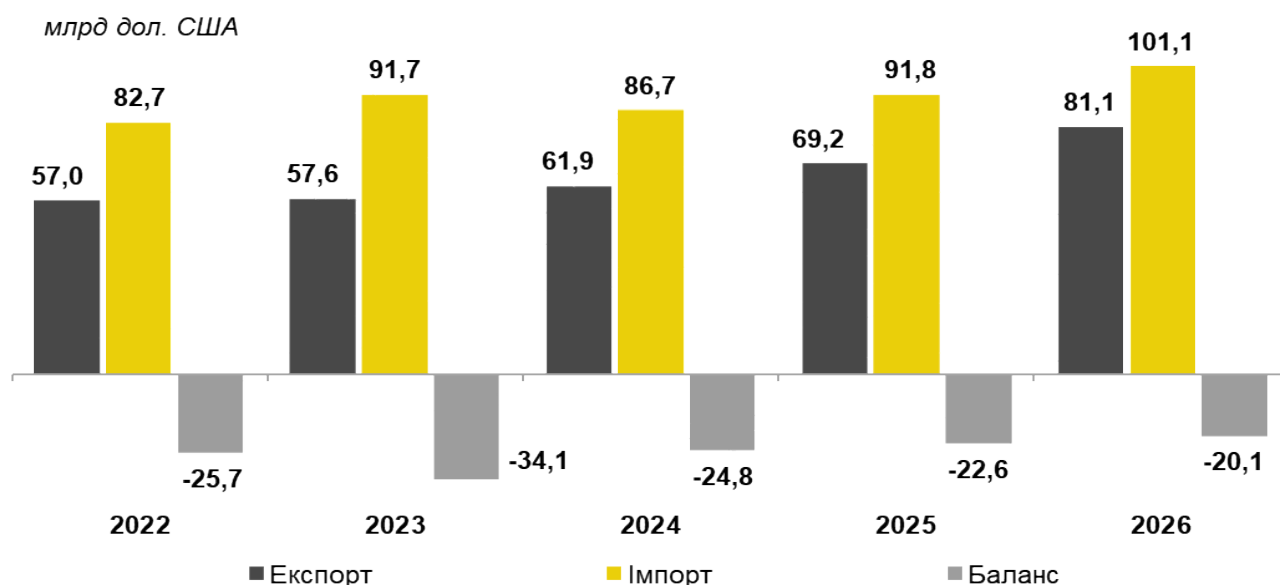
на зовнішні ринки. Одночасно підтримці експорту сприятиме створення механізмів страхування, перестраховування та гарантування експортної діяльності, сприяння зменшенню мит на українську продукцію на ключових світових ринках.

На прогностичному горизонті 2024–2026 років зростання експорту товарів та послуг буде поступово прискорюватись із 7,5 відсотка у 2024 році до 17,1 відсотка у 2026 році.

Водночас у середньостроковій перспективі темпи зростання імпорту також залишатимуться високими (у 2026 році становитимуть 10,2 відсотка), що пов'язано з необхідністю задоволення відкладеного попиту, імпорту товарів інвестиційного призначення. Однак стримуючим чинником зростання імпорту буде поступове відновлення внутрішнього виробництва.

З огляду на нормалізацію зовнішньоторговельної діяльності у прогностичному періоді, у 2025–2026 роках очікується поступове скорочення від'ємного сальдо балансу товарів та послуг.

Експорт, імпорт та зовнішньоторговельний баланс товарів та послуг у 2022–2026 роках

Джерело: Національний банк України, прогноз Міністерства економіки України.

Враховуючи високий рівень невизначеності щодо тривалості та наслідків війни, високу можливість виникнення нових викликів та шоків для країни, показники макроекономічного прогнозу на середньострокову перспективу може бути скориговано. З метою мінімізації ризиків виконання бюджету та з урахуванням кращої міжнародної практики для розрахунку бюджетних показників було використано базовий сценарій макроекономічного прогнозу.

Пріоритетні завдання податкової політики

Пріоритетом податкової політики на 2025–2026 роки є забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності, збереження рівня мобілізації доходів у період воєнного стану та посилення їх мобілізації після його припинення чи скасування, тому визначено такі пріоритетні завдання податкової політики:

покращення процесів адміністрування податків, зборів, яке базуватиметься на аналізі результатів діяльності контролюючих органів та незалежного опитування платників податків;

збереження поточної бази оподаткування доходів юридичних та фізичних осіб та її подальше поступове розширення;

реформування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності з метою мінімізації можливостей для зловживання, ухилення від сплати податків, зокрема великим бізнесом;

забезпечення гармонізації податкового законодавства України із законодавством ЄС;

підтримка відбудови та інвестицій.

Пріоритетні завдання митної політики

Основними завданнями митної політики на 2025–2026 роки є передбачувана та прогнозована митна система на основі практики ЄС, яка стимулює підвищення якості ведення зовнішньоекономічної діяльності в Україні, забезпечує баланс безпекової функції митниці та партнерських відносин з бізнесом, інтеграцію українських підприємств в міжнародні ланцюги постачання товарів.

Для досягнення поставлених завдань необхідно:

уніфікувати проходження митних процедур з ЄС;

розширити практичну реалізацію вже запроваджених в Україні митних процедур ЄС;

здійснити переорієнтацію зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного / післявоєнного стану, зокрема шляхом полегшення доступу вітчизняних учасників зовнішньоекономічної діяльності на європейські та світові ринки (зокрема як підготовчий крок до єдиного митного простору з ЄС);

вжити заходів для забезпечення відповідності критеріям країни-кандидата на вступ до ЄС у частині ІТ митниці.

Формування дохідної частини

Показники дохідної частини державного бюджету на 2025–2026 роки розроблено на базі основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України, які враховують наслідки дії правового режиму воєнного стану, із застосуванням пріоритетних завдань бюджетної та фіскальної політики, що спрямовані на забезпечення збалансування державних фінансів.

Основними параметрами дохідної частини є:

незастосування до ставок податків, визначених в абсолютних значеннях, а саме акцизного податку, екологічного податку та рентної плати, індексів споживчих цін, індексів цін виробників промислової продукції;

адаптація окремих положень національного законодавства до законодавства ЄС;

поквартальне нарахування та сплата податку на прибуток підприємств з річним доходом понад 40 млн гривень;

продовження справляння військового збору;

застосування нормативу розподілу податків і зборів між державним бюджетом та місцевими бюджетами відповідно до чинних норм бюджетного законодавства, зокрема:

податок на доходи фізичних осіб (крім податку від оподаткування пасивних доходів у вигляді процентів), що сплачується (перераховується) згідно з Податковим кодексом України на відповідній території України (крім території міст Києва) – до державного бюджету в розмірі 25 відсотків, на території міста Києва – до державного бюджету в розмірі 60 відсотків; податок на доходи фізичних осіб від оподаткування пасивних доходів у вигляді процентів – до державного бюджету в розмірі 100 відсотків;

рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (природного газу, нафти та газового конденсату) – до державного бюджету в розмірі 95 відсотків;

спрямування до загального фонду державного бюджету збору на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, по 2,1 млрд грн щороку;

спрямування до спеціального фонду державного бюджету, зокрема:

ввізного мита, яке сплачується під час поміщення суден у митний режим тимчасового ввезення з умовним частковим звільненням від оподаткування митними платежами, та 45 відсотків рентної плати за спеціальне використання води без її вилучення з водних об'єктів для потреб гідроенергетики (крім рентної плати за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення) до державного фонду внутрішніх водних шляхів;

екологічного податку, що справляється за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю стаціонарними джерелами забруднення до державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації;

відновлення у складі спеціального фонду державного дорожнього фонду.

За інформацією Національного банку України про розрахунок частини прогнозного прибутку до розподілу, яка підлягатиме перерахуванню до державного бюджету відповідно до Закону України «Про Національний банк України», у доходах загального фонду державного бюджету на 2025–2026 роки враховано обсяги у розмірі 103 934,0 млн грн та 15 405,0 млн грн відповідно.

Доходи Державного бюджету України на 2025–2026 роки

млн грн

Найменування показника	2025 рік			2026 рік		
	прогноз	відхилення до попереднього року		прогноз	відхилення до попереднього року	
		+/-	%		+/-	%
Державний бюджет (без урахування міжбюджетних трансфертів)	1 934 039,0	201 861,7	111,7	2 172 583,1	238 544,1	112,3
податкові надходження	1 709 969,3	172 195,4	111,2	2 018 183,1	308 213,9	118,0
загальний фонд	1 603 139,6	163 357,5	111,3	1 899 713,7	296 574,1	118,5
спеціальний фонд	106 829,7	8 837,9	109,0	118 469,5	11 639,8	110,9
неподаткові надходження	223 512,2	36 202,6	119,3	154 021,7	-69 490,6	68,9
загальний фонд	165 286,7	44 714,8	137,1	94 069,8	-71 216,9	56,9
спеціальний фонд	58 225,6	-8 512,2	87,2	59 951,9	1 726,3	103,0
інші доходи	557,5	-6 536,3	7,9	378,3	-179,2	67,9
загальний фонд	40,9	-0,2	99,5	34,9	-5,9	85,5
спеціальний фонд	516,6	-6 536,1	7,3	343,3	-173,3	66,5
Офіційні трансферти (міжбюджетні трансферти – реверсна дотація)	19 066,4	4 973,4	135,3	26 105,2	7 038,7	136,9
загальний фонд	19 066,4	4 973,4	135,3	26 105,2	7 038,7	136,9
спеціальний фонд	0,0	0,0		0,0	0,0	
Разом доходів	1 953 105,4	206 835,0	111,8	2 198 688,3	245 582,9	112,6
загальний фонд	1 787 533,5	213 045,4	113,5	2 019 923,6	232 390,0	113,0
спеціальний фонд	165 571,8	-6 210,3	96,4	178 764,7	13 192,9	108,0

З урахуванням прогнозу основних макроекономічних показників економічного та соціального розвитку країни, динаміки бази оподаткування, ефективності податкового адміністрування загальні показники державного бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів) на 2025–2026 роки

зростають, а саме: у 2025 році порівняно із прогнозним показником 2024 року на 201,9 млрд грн, а у 2026 році порівняно із прогнозним показником 2025 року на 238,5 млрд гривень.

Водночас частка перерозподілу валового внутрішнього продукту через державний бюджет у 2025–2026 роках поступово зменшується і становить на 2025 рік 21,0 відсоток (зниження на 1,1 в.п. до прогнозу 2024 року), на 2026 рік – 20,4 відсотка (зниження на 0,6 в.п. до прогнозу 2025 року).

Зменшення частки доходів державного бюджету у ВВП відбулося в основному за рахунок зниження надходжень на 1 відсотковий пункт у 2025 році податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення військовослужбовців, а у 2026 році – коштів, які Національний банк України перераховує відповідно до Закону України «Про Національний банк України» у зв'язку зі зменшенням прогнозного обсягу прибутку Національного банку, який підлягає перерахуванню до державного бюджету.

Слід також зауважити, що на зменшення прогнозних показників у 2025 році порівняно з 2024 роком до спеціального фонду державного бюджету по неподаткових надходженнях на 8,5 млрд грн вплинуло незастосування вилучення до державного бюджету залишку єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування станом на початок бюджетного періоду, що надійшов до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, в обсязі 10,0 млрд грн.

На зменшення прогнозних показників у 2026 році порівняно з 2025 роком по неподаткових надходженнях до загального фонду державного бюджету на 69,5 млрд грн вплинуло зниження коштів, що підлягатимуть перерахуванню до державного бюджету відповідно до Закону України «Про Національний банк України», на 88,5 млрд гривень.

Державна політика у сфері соціального захисту

Прожитковий мінімум. Відповідно до статті 6 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» базовим державним соціальним стандартом є прожитковий мінімум, встановлений законом, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, охорони здоров'я та освіти.

На 2025–2026 роки прожитковий мінімум встановлено на підставі затвердженого у законі про Державний бюджет України розміру прожиткового мінімуму у поточному році з урахуванням його підвищення темпами, що на 2 відсоткові пункти перевищують показник прогнозного індексу споживчих цін.

	2025 рік	2026 рік
Прожитковий мінімум, грн: на одну особу	3 183	3 431
для дітей віком до 6 років	2 794	3 012
для дітей віком від 6 до 18 років	3 484	3 756
для працездатних осіб	3 301	3 558
для осіб, які втратили працездатність	2 573	2 774

Мінімальна заробітна плата та соціальні стандарти. Під час формування видаткової частини на 2025–2026 роки враховано такі показники:

мінімальної заробітної плати:

з 01 січня 2025 року – 8 370 грн;

з 01 січня 2026 року – 8 956 грн;

посадового окладу працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки:

з 01 січня 2025 року – 3 766 грн;

з 01 січня 2026 року – 4 030 гривень.

	Мінімальна заробітна плата		Посадовий оклад працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки	
	грн	темпи приросту, %	грн	темпи приросту, %
з 01 січня 2025 року	8 370	4,6	3 766	4,6
з 01 січня 2026 року	8 956	7,0	4 030	7,0

Оплата праці працівників бюджетної сфери, працівників державних органів. Видатки на оплату праці працівників бюджетної сфери розраховано з урахуванням прогнозного розміру посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС та прогнозного розміру мінімальної заробітної плати.

Державну політику щодо оплати праці на державній службі буде спрямовано на посилення кадрового потенціалу державної служби, підвищення прозорості, справедливості і передбачуваності заробітної плати шляхом запровадження нової моделі оплати праці державних службовців, починаючи з 01 січня 2024 року, на основі класифікації посад державної служби, яка, зокрема, передбачатиме посилення ролі посадового окладу, зменшення варіативної складової оплати праці, запровадження грейдової системи посадових окладів.

Соціальна політика. Узгоджені органами влади України з Міжнародним валютним фондом заходи політики, передбачені в Меморандумі і підтримані Фондом у межах Механізму розширеного фінансування (EFF), передбачають необхідність здійснити суттєві зміни у системах пенсійного забезпечення та соціального захисту після комплексних реформ соціальної політики. Йдеться,

зокрема, про покращення адресності та механізмів прив'язки соціальної допомоги до матеріального стану відповідно до Концептуальної записки про засади соціальної політики.

У середньостроковій перспективі впроваджуватимуться реформи як з огляду на посилення соціального захисту різних категорій населення, так і на вирішення питань комплексного упорядкування системи соціального захисту.

Завданнями на 2025–2026 роки є:

продовження аналізу і визначення підходів до підвищення рівня забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги малозабезпеченим сім'ям з урахуванням фінансових можливостей державного бюджету;

забезпечення максимальної адресності та наближеності надання відповідної соціальної підтримки тим, хто її потребує;

трансформація програм соціальної підтримки населення в єдину базову соціальну допомогу з урахуванням уніфікованих критеріїв обрахунку сукупного доходу сім'ї та її фінансово-майнового стану;

вдосконалення механізмів підтримки вразливих верств населення;

забезпечення своєчасного та у повному обсязі фінансування пенсійних виплат, призначених згідно з чинними законодавчими актами, та щорічного проведення індексації пенсій з 01 березня;

упорядкування системи пенсійного забезпечення в контексті перебудови структури соціального захисту, визначення місця в ній та взаємозв'язку всіх видів виплат і допомоги, умов їх призначення, перерахунку та виплати; переформатування солідарних пенсій та визначення єдиних підходів до нарахування страхових пенсій для всіх категорій громадян;

завершення уніфікації адміністрування виплат у системі соціального страхування через Пенсійний фонд України;

розвиток системи соціальних послуг як ключового інструменту для допомоги людям, які потрапили у складні життєві обставини, зокрема внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, і потребують посиленої психосоціальної допомоги.

Повернення додому всіх людей, які були змушені залишити Україну. За даними ООН, налічується більше 7 млн українських біженців у Європі. 68 відсотків українських біженців – це жінки, з них 2,8 млн – працездатні, повернення яких буде коштувати Україні 10 відсотків довоєнного валового внутрішнього продукту.

Тому їх повернення вкрай необхідне для сталого та динамічного відновлення держави.

Основним пріоритетом у цьому напрямі стане впровадження комплексу заходів для стимулювання повернення українців на батьківщину як важливого компонента програми післявоєнного відновлення економіки, першочергово промисловості та рестарту виробничого сектору.

Завдання на 2025–2026 роки:

співпраця з країнами ЄС щодо повернення українців. Повернення біженців – це ще одна форма допомоги країні;

стимулювання активної професійної зайнятості репатріантів шляхом надання різноманітного спектра послуг з урахуванням індивідуальних потреб біженців (інформаційно-консультативні, юридичні, соціальні послуги, психологічна допомога, догляд за дітьми), впровадження програм фінансової підтримки та професійного навчання (підтримка у заснуванні власної справи, пільговий режим ввезення виробничих засобів і обладнання для започаткування / продовження бізнесу в Україні, спеціальні навчальні курси, професійна орієнтація для визначення найкращих варіантів майбутньої зайнятості, бізнес-курси і надання бізнес-позик через програми зайнятості);

створення соціальної інфраструктури для спонукання жити в Україні (безпечне, модернізоване та орієнтоване на якість освітнє середовище, доступні та якісні медичні послуги в закладах охорони здоров'я, центри надання адміністративних послуг тощо);

уніфікація освітніх і дипломних стандартів України та Європейського Союзу так, аби за необхідності в Україні у молоді, яка здобула освіту в ЄС, не виникло проблем;

перекриття нестачі робочої сили для відновлення України шляхом залучення мігрантів, які поділяють цінності нашої країни:

залучення тих, хто вже має освіту, ще має дуже багато років плідної праці попереду, привезе із собою дітей та буде працювати в одній з галузей, які потребує країна;

надання мігрантам пільг для навчання на тих спеціальностях, яких найбільше потребує країна або певний регіон.

Державна політика у справах ветеранів

Основним пріоритетом держави є політика героїв, основним завданням якої стане створення сучасної системи державної ветеранської підтримки.

Нова державна ветеранська політика базуватиметься на людиноцентричному підході, всебічно враховуватиме потреби ветеранів та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни та членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, сприятиме переходу від військової служби до цивільного життя, фізичному та ментальному

відновленню.

Завдання на 2025–2026 роки:

функціонування інституту помічника ветерана;

реінтеграція ветеранів війни в суспільство шляхом впровадження системи переходу від військової служби до цивільного життя;

створення комплексної реабілітаційної та рекреаційної системи підтримки ветеранів та членів їх родин;

підтримка ментального здоров'я ветеранів війни та членів їх сімей;

участь національних збірних команд України з числа ветеранів війни в міжнародних спортивних змаганнях;

сприяння економічній активності ветеранів та їх інтеграція на ринок праці, зокрема шляхом надання фінансової підтримки, грантів, мікрогрантів на запровадження власного бізнесу, сприяння їх професійному розвитку;

вшанування пам'яті загиблих захисників України, формування позитивного образу ветерана.

Державна політика у сфері національної безпеки і оборони

Видатки на безпеку і оборону визначено основним пріоритетом бюджету на середньострокову перспективу.

У середньостроковій перспективі державну бюджетну політику у сфері національної безпеки і оборони на 2025 – 2026 роки буде спрямовано на:

формування необхідних спроможностей для гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, а також відновлення її територіальної цілісності у межах міжнародно визнаного державного кордону України;

забезпечення прикриття повітряного та морського просторів держави, захисту державного кордону;

оснащення Збройних Сил України та інших складових сил оборони і сил безпеки новітнім озброєнням та військовою технікою;

запровадження нових підходів в оборонних закупівлях з метою підвищення їх прозорості, конкурентності та відповідності стандартам НАТО;

посилення спроможностей оборонно-промислового комплексу шляхом впровадження сучасних технологій і замкнених циклів виробництва озброєння і військової техніки, зокрема на основі кооперації з державами-партнерами;

забезпечення поступового переходу Збройних Сил України та інших складових сил оборони до комплектування на контрактній основі насамперед за спеціальностями, що визначають боєздатність підрозділів із дотриманням

принципу забезпечення під час проходження військової служби рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також військовослужбовців з числа осіб з інвалідністю, які здатні до подальшого проходження військової служби у випадках, передбачених законом;

забезпечення реалізації гарантій соціального захисту військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, поліцейських та членів їхніх сімей;

запровадження у сектор безпеки і оборони стандартів та/або найкращих практик держав – членів НАТО та Європейського Союзу;

захист прав, свобод і законних інтересів громадян України, протидія дискримінації та насильству за ознакою статі, відновлення порушених в умовах воєнного конфлікту рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

здійснення заходів з розмінування (гуманітарного розмінування) територій, забруднених вибухонебезпечними предметами з метою ліквідації небезпек, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами, включаючи нетехнічне та технічне обстеження територій;

посилення спроможностей національної системи кібербезпеки для ефективної протидії кіберзагрозам у сучасному безпековому середовищі;

створення ефективного розвідувального співтовариства та розвиток розвідувальних спроможностей.

Державна політика у сфері освіти

У середньостроковій перспективі буде продовжено здійснення заходів для забезпечення якісної, сучасної, конкурентоспроможної та доступної освіти шляхом реалізації таких заходів:

забезпечення в рамках продовження реформи загальної середньої освіти «Нова українська школа» якісної та доступної освіти шляхом стимулювання вчителів до професійного розвитку, розбудови нового освітнього середовища;

підвищення якості освітніх послуг через подальшу оптимізацію мережі загальноосвітніх навчальних закладів, створення безпечного освітнього простору із кращим матеріально-технічним забезпеченням;

забезпечення закладів загальної середньої освіти сучасним навчальним обладнанням та оновлення матеріально-технічної бази (придбання шкільних автобусів, комп'ютерної техніки та мультимедійного обладнання, навчально-методичної літератури);

відновлення та модернізація харчоблоків у закладах загальної середньої освіти для забезпечення здорового харчування у школах;

розбудова безпечної та інклюзивної системи освіти за допомогою наближення освітніх послуг учням з особливими освітніми потребами

максимально до місця їх проживання, врахування індивідуальних потреб і можливостей таких здобувачів освіти, зокрема тих, які перебувають на довготривалому лікуванні в закладах охорони здоров'я або навчаються в спеціальних школах;

адаптація системи професійної (професійно-технічної) освіти до актуальних та перспективних потреб ринку праці та необхідності післявоєнної відбудови, підвищення привабливості та престижності професійної (професійно-технічної) освіти;

впровадження ефективного і прозорого механізму державного замовлення університетських послуг і реальної фінансової автономізації університетів, надання державної підтримки з розвитку матеріально-технічної бази закладів освіти;

стимулювання кращих учнів та студентів шляхом надання державних стипендій та грантів.

Державна політика у сфері науки

Збереження людського капіталу є основним чинником відновлення та поступового розвитку наукової сфери, прискорення інноваційної трансформації країни.

Надзвичайно важливо, щоб спрямовані кошти на вітчизняну науку використовувались раціонально, а наукові дослідження, проведені в Україні, мали практичне значення для розвитку відповідних сфер економіки.

У середньостроковій перспективі буде продовжено здійснення заходів щодо відновлення статусу вітчизняної науки як основного інструменту технологічного розвитку держави, вдосконалення системи управління і фінансування науки, зокрема шляхом:

підтримки наукових досліджень і науково-технічних розробок відповідно до «осучаснених» пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, готових до впровадження у відповідних галузях економіки;

створення ефективної системи формування державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію;

побудови нової системи оцінювання ефективності діяльності наукових установ та наукової діяльності вищих навчальних закладів;

створення ефективної системи підтримки професійного розвитку наукових працівників на різних етапах наукової кар'єри;

вдосконалення системи конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проектів з виконання наукових досліджень і розробок, збільшення обсягу грантового фінансування наукових проектів;

розвитку дослідницької інфраструктури;
поглиблення інтеграції України у європейський дослідницький простір.

Державна політика у сфері охорони здоров'я

Продовження реформування системи охорони здоров'я з метою забезпечення універсального доступу громадян до гарантованого пакета необхідних медичних послуг, лікарських засобів та медичних виробів.

Відновлення і досягнення максимально можливого рівня фізичного та психічного здоров'я людини, покращення стану здоров'я населення України шляхом забезпечення доступу до основних медичних послуг є пріоритетами реалізації політики у сфері охорони здоров'я. Фінансові ресурси буде зосереджено на пріоритетних потребах охорони здоров'я:

профілактиці, первинній медичній допомозі та амбулаторному (стаціонарозамісному) лікуванню;

здійсненні заходів, спрямованих на відтворення населення шляхом заохочення материнства та батьківства, зокрема із застосуванням репродуктивних технологій;

розвитку послуг психологічної підтримки, позастаніонарних форм надання психіатричної допомоги;

підвищенні якості надання медичної допомоги пацієнтам у невідкладних станах з метою зниження передчасної смертності;

багаторівневій системі надання реабілітаційної допомоги;

підвищенні доступності основних лікарських засобів для запобігання ускладненням захворювань;

наданні медичних послуг для реагування на інфекційні захворювання та епідемії;

розвитку трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів у рамках реалізації програми медичних гарантій.

Важливими напрямками змін політики у сфері охорони здоров'я також будуть:

поступове долучення загальнодержавних закладів охорони здоров'я до Програми медичних гарантій, об'єднання коштів медичної галузі для уникнення фрагментації послуг, а також створення єдиного медичного простору;

створення спроможної системи громадського здоров'я, переорієнтація системи охорони здоров'я від політики лікування до політики профілактики захворювань;

розвиток електронних ресурсів з метою отримання якісних медичних даних.

Державна політика у сфері молоді та спорту

У середньостроковій перспективі держава сприятиме розвитку фізичної культури та спорту, створенню можливостей для самореалізації та розвитку потенціалу молоді, популяризації українських суспільно-державних цінностей та формуванню на їх основі української національної та громадянської ідентичності.

Завданнями на 2025–2026 роки є:

гідне представлення держави українськими спортсменами в міжнародних змаганнях високого рівня;

формування здорової нації шляхом залучення широких верств населення до масового спорту та здорового способу життя, популяризації фізичної культури та спорту;

здійснення фізичної реабілітації, відновлення ментального здоров'я шляхом розвитку емоційної стійкості та залучення до оздоровчої рухової активності;

реалізація державної політики у молодіжній сфері та сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Державна політика у сфері культури та медіапростору

Держава сприятиме формуванню цілісного культурного середовища суспільства, створенню умов для творчої самореалізації громадян, збереженню культурно-духовної спадщини, повноцінному функціонуванню суспільного медіа, що є запорукою становлення активного громадянського суспільства та задоволення його потреб в отриманні об'єктивної та неупередженої інформації.

У 2025–2026 роках передбачено виконання завдань, спрямованих на:

забезпечення всебічного розвитку української культури й утвердження української національної та громадянської ідентичності через культурну спадщину, мову, історичну пам'ять, освіту, виховання;

розвиток людського потенціалу, стимулювання митців до створення конкурентоспроможного національного культурного продукту, підтримку сучасних інноваційних культурних проєктів;

промоцію українського культурного продукту, популяризацію його за кордоном, інтеграцію у світовий культурний простір, посилення культурного співробітництва та формування культури як сфери з високим експортним потенціалом;

підтримку та ментальну реабілітацію українців через культурні практики та арттерапію;

інтеграцію військовослужбовців та ветеранів у культурно-мистецьке життя через участь у літературних вечорах, театральних постановках, виставках, підтримку їх проєктів у сфері креативних індустрій;

популяризацію читання як звички впродовж життя, запровадження механізмів для стимулювання читання дітей, починаючи з наймолодшого віку, сприяння поширенню української літератури за кордоном;

збереження історичної пам'яті як основи національної ідентичності;

залучення населення до формування культурного простору, підтримку митців для повернення їх з-за кордону, заохочення відвідування закладів культури;

створення та забезпечення доступності до перегляду художніх, документальних, анімаційних фільмів, присвячених історичним подіям та постатям;

підвищення рівня медіакультури та медіаграмотності суспільства;

підтримку функціонування та розвитку суспільного медіа України;

здійснення заходів у сфері інформаційної безпеки України, виявлення, реагування та протидії дезінформації й маніпулятивній інформації, деструктивній пропаганді.

Державна політика у сфері цифрової трансформації

Одним із найважливіших викликів сьогодення стала повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України. Руйнування інформаційно-комунікаційної інфраструктури, постійні кібератаки на інформаційні ресурси органів державної влади, фінансових установ, підприємств та організацій усіх форм власності потребують швидкого реагування та забезпечення відновлення спроможності інформаційних систем усіх рівнів до безперебійного функціонування та посилення їх кіберзахищеності.

У середньостроковій перспективі передбачено:

забезпечення надійного захисту інформації публічних електронних реєстрів та створення ефективної системи протидії кіберзагрозам, забезпечення захисту персональних даних;

забезпечення переведення найбільш популярних публічних послуг в електронну форму;

забезпечення функціонування Єдиного державного вебпорталу електронних послуг;

забезпечення доступу громадян та бізнесу до якісних і зручних публічних послуг без корупційних ризиків;

забезпечення ефективної системи моніторингу та оцінки якості надання адміністративних послуг;

забезпечення електронної взаємодії між електронними реєстрами та оптимізація реєстрів;

створення доступних інструментів залучення інвестицій для розвитку ІТ-бізнесу та інших галузей креативної економіки;

забезпечення доступності навчання цифровій грамотності шляхом розвитку існуючих та запровадження нових інструментів навчання.

Державна політика у сфері дорожньо-транспортної інфраструктури

З метою відновлення і розвитку автомобільних доріг для їх інтеграції у європейську транспортну систему та підвищення рівня безпеки дорожнього руху, комфортності та економічності перевезень запроваджено систему фінансування дорожньої галузі шляхом створення у складі спеціального фонду державного бюджету державного дорожнього фонду.

Загальні засади щодо формування та використання коштів державного дорожнього фонду визначено статтею 24² Бюджетного кодексу України.

У 2025–2026 роках буде продовжено реалізацію впровадженої системи фінансування заходів з розвитку дорожньо-транспортної інфраструктури за рахунок державного дорожнього фонду, що сприятиме розвитку мережі та утриманню автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення; виконанню боргових зобов'язань за запозиченнями, залученими державою або під державні гарантії на розвиток мережі автомобільних доріг загального користування; забезпеченню заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм; формуванню державного фонду внутрішніх водних шляхів.

Державна політика у сфері агропромислового комплексу

Агропромисловий комплекс є однією з важливих складових частин економіки України, що підтримує економічний розвиток, забезпечує продовольчу безпеку та сприяє поліпшенню добробуту населення.

З метою забезпечення розвитку агропромислового комплексу державну підтримку сільськогосподарських товаровиробників буде продовжено шляхом:

підтримки фермерських господарств, що покращить доступ фермерських господарств до фінансових ресурсів, зміцнить їх матеріально-технічну базу;

надання фінансової підтримки через механізми пільгового кредитування сільгосптоваровиробників, зокрема фермерських господарств, що дасть

можливість збільшити питому вагу пільгових кредитів у загальному обсязі кредитів, наданих у сільське господарство;

стимулювання закладення багаторічних насаджень, що значно розширить площі виноградників, садів, ягідників, хмільників та збільшить валове виробництво відповідної продукції, а також покращить умови її зберігання та переробки.

Державна політика у сфері охорони навколишнього природного середовища

Держава сприятиме формуванню чистого і безпечного довкілля, досягненню «доброго» стану вод, збереженню та відновленню природних екосистем шляхом забезпечення сталого розвитку та раціонального природокористування, управління відходами, зокрема поводження з радіоактивними відходами, попередження та адаптація до зміни клімату.

Зокрема, передбачено здійснити заходи щодо:

створення та розширення території природно-заповідного фонду;

захисту населених пунктів, сільськогосподарських угідь та садиб від шкідливої дії вод;

подачі води у маловодні регіони;

вимірювання показників якості води;

здійснення державного моніторингу вод для районів річкових басейнів;

розроблення планів управління річковими басейнами;

збереження видів тварин та рослин, занесених до Червоної книги України;

зберігання відпрацьованих тепловиділяючих збірок у сховищі відпрацьованого ядерного палива (СВЯП-2);

збору, перероблення, переведення (захоронення) радіоактивних відходів (РАВ) в екологічно безпечний стан з ліквідацією траншей (буртів) з РАВ, пунктів тимчасової локалізації РАВ;

проведення радіаційного та дозиметричного контролю, екологічного моніторингу природного середовища забруднених територій у зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення;

управління небезпечними хімічними речовинами та відходами, зокрема непридатними до використання пестицидами і агрохімікатами;

зберігання джерел іонізуючого випромінювання, що надійшли до Централізованого сховища ВДІВ ДСП «ЦППРВ»;

зберігання радіоактивних відходів у філіях ДСП «Об'єднання «Радон»;

перевезення РАВ у формі відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання (ВДІВ) зі сховищ міжобласних філій ДСП «Об'єднання «Радон» до Централізованого сховища ВДІВ ДСП «ЦППРВ»;

щорічних скорочень викидів парникових газів.

Державна політика у сфері вугільної галузі

Державну політику у сфері вугільної галузі у визначених періодах буде сформовано з урахуванням комплексного розв'язання проблемних питань функціонування галузі та виведення державних вугледобувних підприємств на беззбитковий і бездотаційний рівень, реалізації вугільної продукції за економічно обґрунтованими цінами, що забезпечуватиме покриття витрат із собівартості та надходження обігових коштів за рахунок отриманих вугледобувними підприємствами доходів від реалізації вугілля за ринковими цінами.

Буде продовжено здійснення заходів з реструктуризації вугільної галузі, визначення перспективних шахт, які тимчасово залишатимуться в державній власності з подальшим залученням інвесторів до їх фінансування або передачею до приватизації, та неперспективних шахт з їх подальшою ліквідацією.

Водночас здійснюватимуться заходи з підготовки до ліквідації та безпосередньо ліквідація неперспективних шахт. Для забезпечення екологічної безпеки ліквідація шахт здійснюватиметься за проектами, які передбачатимуть приведення об'єктів цих шахт у безпечний стан. При цьому для забезпечення гідроекологічної безпеки на ліквідованих шахтах будуть утримуватися водовідливні комплекси.

Одночасно здійснюватимуться заходи із соціального захисту працівників державних вугледобувних підприємств, що ліквідуються.

Крім того, з метою запобігання та/або мінімізації аварійних наслідків на вугледобувних підприємствах та забезпечення їх сталої роботи передбачено продовження фінансування гірничорятувальних заходів на вугледобувних підприємствах.

Державна політика у сфері енергетичної ефективності

Ураховуючи важливість посилення енергонезалежності, держава реалізовуватиме заходи з підвищення енергетичної ефективності, спрямовані на зменшення обсягів питомого споживання енергії, що сприятимуть відновленню економіки, інвестиціям в енергоефективність для розвитку громад, бізнесу.

Зокрема, відповідно до норм Закону України від 11.04.2023 № 3035-IX «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» передбачено з 2024 року створення державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації

у складі спеціального фонду Державного бюджету України, включаючи визначення джерел формування цього фонду (серед яких екологічний податок, що справляється за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю стаціонарними джерелами забруднення), кошти якого спрямовуються на:

фінансове забезпечення заходів та державних цільових програм у сфері енергоефективності, збільшення використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива і скорочення викидів вуглецю;

фінансове забезпечення компенсації, відшкодування, здешевлення зобов'язань фізичних та юридичних осіб за кредитними та лізинговими договорами, укладеними для реалізації енергоефективних заходів, впровадження енергосервісу, збільшення використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива і скорочення викидів вуглецю;

виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, отриманими державою на реалізацію інвестиційних проектів у сфері енергоефективності, збільшення використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива і скорочення викидів вуглецю.

Функціонування державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації сприятиме реалізації заходів з енергетичної ефективності, скороченню викидів в атмосферне повітря двоокису вуглецю та збільшенню використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Також буде продовжено роботу Фонду енергоефективності, проекти якого реалізовуватимуться шляхом надання грантів (безповоротної фінансової допомоги, що надається безпосередньо або через банки-партнери) для часткового відшкодування вартості заходів з енергоефективності серед багатоквартирних будинків, у яких створено ОСББ.

Підтримка та розвиток малого і середнього підприємництва

Продовження активної політики Уряду щодо зниження бар'єрів ведення бізнесу та створення умов для його розвитку, зокрема доступності фінансових ресурсів завдяки активізації банківського кредитування із державною фінансовою підтримкою, сприятиме підтримці підприємництва в умовах воєнного стану, поступовому зменшенню рівня безробіття, зростанню обсягів виробництва та, відповідно, доходів від трудової діяльності, у тому числі доходів у секторі малого та середнього бізнесу.

У 2025–2026 роках буде продовжено реалізацію запровадженої Урядом у 2020 році державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», метою якої є надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва, спрямованої на розвиток підприємництва, збільшення обсягів виробництва, експорту, імпортозаміщення, розвиток високотехнологічного виробництва, енергоефективності, впровадження інновацій, фінансування

сільськогосподарських товаровиробників для проведення сільськогосподарської діяльності в умовах воєнного стану.

Заходи з підвищення доступу суб'єктів підприємництва до фінансування за рахунок продовження реалізації державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» сприятимуть зменшенню фінансового навантаження на бізнес у період воєнного стану, що також мінімізує ризики росту проблемної заборгованості та негативний вплив на фінансову стабільність банківської системи.

Завдяки адаптації цієї програми до умов сьогодення забезпечується спрощення та доступність кредитування більш широкому колу суб'єктів підприємництва, а також та стимулювання пріоритетних напрямів діяльності.

Державна програма «Доступні кредити 5-7-9 %» є універсальним та дієвим механізмом кредитування банками бізнесу з фінансовою державною підтримкою, що надається через Фонд розвитку підприємництва, шляхом часткової компенсації процентних ставок за кредитами, наданими суб'єктам підприємництва, незалежно від сфери їх діяльності.

Фонд розвитку підприємництва є впливовим «гравцем» на ринку кредитування малого і середнього підприємництва, знаним як серед банків України, так і серед міжнародних фінансових організацій, тому забезпечення його функціонування відіграє важливу роль у реалізації спільних з міжнародними фінансовими організаціями програм та проектів із підтримки малого і середнього підприємництва.

Ще одним інструментом підтримки бізнесу буде програма надання державних гарантій на портфельній основі, яка передбачає спрощення доступу мікропідприємництва, малого та/або середнього підприємництва до кредитування навіть за відсутності у них достатнього забезпечення, шляхом часткового гарантування державою їх боргових зобов'язань перед банками-кредиторами.

З метою збільшення потужностей існуючого виробництва переробних підприємств, створення нових робочих місць та підтримки бізнесу Уряд запровадив державну допомогу суб'єктам господарювання у формі грантів для створення або розвитку бізнесу.

Такі гранти буде спрямовано на надання безповоротної державної допомоги суб'єктам господарювання для створення або розвитку:

- переробних підприємств;
- садівництва, ягідництва та виноградарства;
- тепличного господарства.

Проекти, що фінансуються МФО та країнами-партнерами

В умовах триваючої російської агресії проти України, яка більше року спричиняє руйнівні наслідки для економіки країни, на фоні обмежених доходів бюджету залучення грантів та довгострокового пільгового фінансування від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій (МФО) для реалізації проектів з відновлення та відбудови України залишається одним із пріоритетних завдань державної політики.

Лева частка пільгового кредитування МФО та іноземних держав і грантових ресурсів МФО та країн-партнерів уже спрямовується на впровадження проектів з відновлення критичної інфраструктури, підтримку енергетичного сектору тощо.

У контексті відбудови важливим є процес мобілізації фінансових ресурсів на потреби у швидкому відновленні України, використовуючи існуючі інструменти донорської підтримки України та можливості страхування військових ризиків.

Зокрема, Світовий банк створив ефективні механізми залучення фінансової допомоги, такі як фонд The Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction and Reform Trust Fund (URTF) та програма Special Program for Ukraine's Recovery and Crisis Response (SPUR). Європейський інвестиційний банк схвалив Ініціативу ЄС для України. У рамках ініціативи буде створено фонд, який дозволить країнам і донорам підтримувати інвестиції як у державному, так і в приватному секторі. Європейський банк реконструкції та розвитку створив Антикризисний фонд ЄБРР. Внески донорів використовуватимуться як фінансові гарантії та інвестиційні гранти для підтримки життєво важливих секторів української економіки.

Також у червні 2023 року Україна завершила процес вступу та стала 43-ю країною-членом Банку розвитку Ради Європи (БРРЄ). Співпраця Банку з Україною є однією з цілей Стратегічного плану діяльності БРРЄ на 2023–2027 роки. Ключові напрями співробітництва фокусуватимуться на забезпеченні першочергових потреб України у сфері охорони здоров'я та проведенні державної житлової політики, зокрема забезпеченні житлом громадян України.

На 2025–2026 роки від іноземних держав, іноземних фінансових установ і МФО планується залучення державою позик у таких обсягах:

у 2025 році в сумі 84,9 млрд грн;

у 2026 році в сумі 60,4 млрд гривень.

Державна політика у сфері судової влади (верховенства права)

Наразі перед українською судовою системою постають серйозні виклики. Необхідно відновлювати довіру суспільства до судової системи.

Зважаючи на низку рекомендацій європейських інституцій, в Україні триває процес становлення незалежності судової гілки влади.

Отже, у 2025–2026 роках фінансові ресурси держави буде спрямовано на формування належним чином працюючої судової влади, підвищення ефективності інститутів правосуддя, впровадження європейських стандартів та кращих міжнародних практик, зокрема на:

- оптимізацію мережі місцевих судів відповідно до адміністративно-територіального устрою України та існуючих викликів;

- забезпечення безпосередньої участі народу у здійсненні правосуддя шляхом посилення інституту суду присяжних;

- підвищення авторитету суддів через посилення правил перевірки суддів (кандидатів на посаду судді) на доброчесність, зокрема шляхом запровадження психофізіологічного опитування із застосуванням поліграфа;

- посилення функціональної та процесуальної спроможності Верховного Суду з метою забезпечення єдності застосування норм матеріального та процесуального права судами різних юрисдикцій;

- розвиток електронного судочинства з урахуванням світових стандартів у сфері інформаційних технологій – впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.

Фінансування і боргова політика

Основною метою в управлінні державним боргом у середньостроковій перспективі буде залучення необхідного фінансування державного бюджету за найнижчої можливої вартості з урахуванням можливих ризиків шляхом:

- реалізації прозорої та передбачуваної політики управління державним боргом та гарантованим державою боргом;

 - затвердження Стратегії управління державним боргом на 2024–2026 роки;

 - продовження тісної співпраці з міжнародними партнерами;

 - проведення правочинів з державним зовнішнім боргом;

 - здійснення заходів для розвитку внутрішнього ринку державних цінних паперів;

 - забезпечення співпраці з міжнародними рейтинговими агентствами;

 - забезпечення дотримання плану державних запозичень;

вчасного виконання всіх боргових зобов'язань.

Фінансування дефіциту державного бюджету в запланованих обсягах планується переважно шляхом здійснення державних зовнішніх запозичень з урахуванням ємності та доступної ліквідності внутрішнього ринку капіталу.

Фінансування державного бюджету

млн грн

Найменування показника	2025 рік (план)	2026 рік (план)
Фінансування за борговими операціями	1 065 692,8	769 125,9
Загальний фонд	980 800,0	708 743,0
Спеціальний фонд	84 892,8	60 382,9
Надходження від приватизації державного майна	3 200,0	2 000,0
Загальний фонд	3 200,0	2 000,0
Спеціальний фонд		
Фінансування за активними операціями	2,0	2,0
Загальний фонд		
Спеціальний фонд	2,0	2,0
Загальне фінансування	1 068 894,8	771 127,9

Можливі джерела фінансування:

Внутрішні джерела фінансування	Доступні інструменти (не вичерпно)
Цінні папери	ОВДП
Зовнішні джерела фінансування	Доступні інструменти (не вичерпно)
Європейський Союз	Кредит / позика (макрофінансова допомога)
Міжнародний валютний фонд	Кредит / позика (в рамках програми Stand-by/EFF)
Світовий банк	Кредит / позика
Європейський Банк Реконструкції та Розвитку	Кредит / позика
Європейський Інвестиційний Банк	Кредит / позика
Двосторонні кредити	Кредит / позика

Використання коштів позик, що залучаються державою від іноземних держав, фінансових установ і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів, передбачається у сумі:

84,9 млрд грн у 2025 році;

60,4 млрд грн у 2026 році.

Граничний обсяг надання державних гарантій, які надаються на підставі рішень Кабінету Міністрів України, на 2025–2026 роки буде визначено на рівні, що не перевищуватиме 3 (трьох) відсотків планових доходів загального фонду державного бюджету відповідного бюджетного періоду.

Граничний обсяг надання державних гарантій, які надаються на підставі міжнародних договорів України, на 2025–2026 роки визначатиметься законом про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період.

З огляду на дефіцит внутрішніх ресурсів, спричинений повномасштабним вторгненням російської федерації, та відсутність альтернативних джерел фінансування державного бюджету, крім державних запозичень, орієнтирами на 2025–2026 роки залишається збереження темпів приросту державного боргу на рівні, що не перевищує темпів приросту ВВП.

На 2025–2026 роки передбачено фіскальний простір у сумі 154 328,6 млн грн у 2025 році та 27 615,6 млн грн у 2026 році. Ці кошти буде розподілено під час підготовки Державного бюджету України на плановий рік та Бюджетної декларації в наступних планових періодах насамперед на капітальні видатки головним розпорядникам коштів державного бюджету, реформування державного управління тощо.

Оцінка фіскальних ризиків та їх вплив на показники державного бюджету

На цей час у країні кожна галузь зазнала від російської агресії як прямих, так і опосередкованих втрат. Повномасштабна військова агресія з боку російської федерації призвела, зокрема, до руйнації значної частини виробничої, транспортної та житлової інфраструктури, зростання неплатоспроможності суб'єктів економічної діяльності, розширення дефіциту бюджету внаслідок високої потреби у покритті значних витрат бюджету у зв'язку зі зростанням видатків на забезпечення оборони та підтримку населення й економіки.

З огляду на це, на настання фіскальних ризиків у 2025–2026 роках значною мірою матимуть вплив події 2023 та 2024 років, пов'язані, зокрема, із:

тривалістю та інтенсивністю військових дій;

отриманням міжнародної фінансової допомоги з боку міжнародних партнерів та фінансових міжнародних організацій;

блокуванням морських портів України та торговельної діяльності в акваторії Чорного та Азовського морів;

запровадженням обмежувальних заходів з боку країн-сусідів на імпорт / транзит українських сільськогосподарських товарів;

руйнуванням енергетичної та критичної інфраструктури;

міграцією населення та дефіцитом трудових ресурсів;

терористичними актами.

Отже, на цей час до основних фіскальних ризиків, які впливатимуть на показники державного бюджету у 2025–2026 роках, можна віднести, зокрема:

недоотримання фінансової допомоги від міжнародних фінансових організацій;

зменшення податкових та неподаткових надходжень до державного бюджету;

необхідність здійснення значних витрат на національну безпеку і оборону, відновлення пошкодженої інфраструктури, соціальні виплати, обслуговування та погашення зовнішніх і внутрішніх боргів;

коливання цін на енергоносії;

недоступність великих площ угідь для ведення сільського господарства у зв'язку з мінуванням територій;

значне зростання витрат державного бюджету на ліквідацію наслідків військових дій в усіх сферах та відбудову країни, відсутність попиту на об'єкти приватизації, прийняття нормативно-правових актів без визначення ресурсів для їх фінансового забезпечення.

Водночас перелік зазначених фіскальних ризиків не є вичерпним та буде залежати від зміни ситуації на фронті, зовнішніх та внутрішніх умов економічного розвитку, виникнення нових викликів та шоків для країни.

Взаємовідносини державного бюджету з місцевими бюджетами

Військові дії спричинили руйнівний вплив на життя людей та масове порушення ланцюгів економічної діяльності, руйнування інфраструктури, що насамперед призводить до значних економічних втрат.

Виклики, що стоять перед Україною у воєнний та післявоєнний час, вимагають від усіх учасників бюджетного процесу надзвичайно зваженого і продуманого підходу до визначення напрямів витрачання бюджетного ресурсу.

У результаті реформування бюджетної системи в контексті децентралізації та запровадження нової моделі міжбюджетних відносин фінансову спроможність місцевих бюджетів суттєво зміцнено.

Одним із ключових напрямів реформи міжбюджетних відносин стало створення та запровадження дворівневої системи взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами.

Прямі взаємовідносини з державним бюджетом мають 1 463 місцеві бюджети, які безпосередньо отримують міжбюджетні трансферти, із них: 1 438 бюджетів територіальних громад, 24 обласні бюджети та бюджет територіальної громади міста Києва.

Зміцнення фінансової спроможності громад та їх економічний розвиток залежать від ефективності використання активів, якими володіє та розпоряджається громада. Розвиток території можливий лише за умови ефективного використання та користування її внутрішнім потенціалом.

Дохідну частину місцевих бюджетів розраховано з урахуванням чинних норм податкового та бюджетного законодавства, макроекономічних показників економічного і соціального розвитку країни та поточного виконання місцевих бюджетів.

Обсяг доходів місцевих бюджетів прогнозується на:

2025 рік – 599,1 млрд грн (зростання до 2024 року на 124,5 млрд грн (+26,2 відсотка));

2026 рік – 668,2 млрд грн (зростання до 2025 року – на 69,1 млрд грн (+11,5 відсотка));

Передбачається, що прогнозна частка трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам у загальному обсязі фінансового ресурсу місцевих бюджетів буде зменшуватися та становитиме у 2025 році 25,6 відсотка та у 2026 році – 24,7 відсотка.

Державну бюджетну політику щодо місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин у 2025 – 2026 роках буде спрямовано на подальший розвиток середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні, удосконалення міжбюджетного регулювання, зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів, підвищення прозорості та результативності використання бюджетних ресурсів, а також збереження дворівневої системи міжбюджетних відносин, що реалізовуватиметься шляхом:

зміцнення фінансової спроможності територіальних громад та удосконалення міжбюджетних відносин з урахуванням нової моделі територіальної організації влади України та оновлених повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування за принципом субсидіарності;

удосконалення підходів щодо здійснення горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів відповідно до нового адміністративно-територіального устрою та за результатами реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні;

складання прогнозів місцевих бюджетів для підвищення передбачуваності та послідовності бюджетної політики на місцевому рівні, узгодження таких прогнозів із середньостроковими програмами соціально-економічного розвитку громад;

забезпечення динаміки доходів, що зараховуються до місцевих бюджетів, збереження рівня їх надходжень не нижче 20 відсотків доходів зведеного бюджету України та зменшення частки трансфертів у доходах місцевих бюджетів;

стимулювання соціально-економічного розвитку територій, спрямовуючи кошти насамперед на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку відповідно до плану відновлення та розвитку регіонів;

продовження упорядкування сфер відповідальності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади в рамках сформованого за результатами реформи децентралізації адміністративно-територіального устрою та його удосконалення;

подальшого розвитку рівня автоматизації процесів у сфері управління державними фінансами на місцевому рівні, зокрема Інформаційно-аналітичної системи управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів «LOGICA».

Фінансування відновлення

З 2022 року з метою ліквідації наслідків (у тому числі гуманітарних, соціальних, економічних), спричинених збройною агресією російської федерації проти України, започатковано створення у складі спеціального фонду державного бюджету фонду ліквідації наслідків збройної агресії, кошти якого щороку планується спрямовувати за різними напрямками, зокрема на:

відновлення пошкоджених об'єктів житлового та громадського призначення;

будівництво громадських будинків та споруд, захисних споруд цивільного захисту та військових об'єктів;

будівництво об'єктів інфраструктури;

будівництво, ремонт та інші інженерно-технічні заходи із захисту об'єктів критичної інфраструктури;

компенсацію за знищені / пошкоджені об'єкти житлового призначення;

нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт, розроблення проектної (проектно-кошторисної) документації будівель для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб та осіб, які втратили його внаслідок воєнних дій, спричинених збройною агресією російської федерації проти України, тощо.

У проектах Державного бюджету України на 2025–2026 роки показники витрат на цілі відновлення України, ліквідації наслідків збройної агресії російської федерації проти України буде уточнено відповідно до обсягів підтримки міжнародних організацій, донорських установ згідно з міжнародними договорами, у рамках програм допомоги і грантів.

Реалізація проектів відновлення відбуватиметься відповідно до удосконалених практик управління державними інвестиціями, що, зокрема, передбачатимуть:

планування публічних інвестицій на основі стратегічних пріоритетів та середньострокової бюджетної перспективи;

застосування уніфікованих підходів до оцінки та відбору інвестиційних проектів, незалежно від джерел фінансування;

посилення підзвітності та нагляду на всіх етапах інвестиційного циклу.
